

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

TYRIMO SAVO INICIATYVA PRIEŠ VALSTYBINĘ MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBĄ, NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTĄ PAŽYMA

2021 m. spalio 07 d. Nr. 4D-2020/1-1618
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgęs į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje anksčiau gautus prašymus (skundus) išsiaiškinti, ar prekybos centruose, vaistinėse parduodamos arbatos, kuriose yra kanapių lapų ir žiedynų, yra maisto produktas, vaistas, kanapių produktas ar gaminys su psichotropinėmis medžiagomis ir kita, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl valstybės institucijų – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau vadinama – VMVT), Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (toliau vadinama – NTAKD, Departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), vykdant vidaus rinkai ir eksportui skirtų produktų, kuriuose yra kanapių (pvz.: arbatos, kuriose yra kanapių lapų ir žiedynų), atitikties saugos, kokybės, ženklavimo kitiems privalomiejiems reikalavimams, nustatytiems Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių ir Maisto įstatymuose, kontrolę, bei galimo teisės aktų, reglamentuojančių kanapių produktų tiekimo rinkai vykdymo priežiūrą, funkcijų pasiskirstymą, netobulumo.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad „neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Šie principai *inter alia* suponuoja tai, kad valstybė privalo vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui. Neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra ir teisinis aiškumas, kuris suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai).“

2. Tyrimo pagrindas. Pagrindas pradėti tyrimą savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Seimo kontrolierius pažymi, kad gyventojams turi būti teikiama teisinga informacija apie maistą (maisto produktus). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos maisto įstatymo nuostatomis, draudžiama nurodyti ar užsiminti apie tas maisto savybes, kurių jis neturi, taip pat apie gydomąsias ar nuo ligų saugančias savybes; nurodyti, kad toks nors maistas turi ypatingų savybių, jeigu iš

tikrųjų tokiomis savybėmis pasižymi visi panašūs gaminiai. Vadovaujantis minėto įstatymo nuostatomis, Sveikatos apsaugos ministerija pagal savo kompetenciją formuoja valstybės politiką maisto saugos bei su maistu ir mityba susijusių ligų prevencijos srityse ir koordinuoja jos įgyvendinimą, o VMVT atlieka valstybinę maisto kontrolę – tikrina, kad maistas, skirtas tiek vidaus rinkai, tiek eksportui, būtų saugus, tinkamai paženklintas, nepažeistų vartotojų interesų ir atitiktų šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimus. Kontrolė atliekama laikantis principo, kad maisto sauga žmonių sveikatai yra besąlyginis prioritetas.

Pluoštinių kanapių įstatymo nuostatos reglamentuoja, kad tiekti rinkai galima tik šio įstatymo reglamentuojamus pluoštinių kanapių produktus. Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo nuostatos reglamentuoja, kad narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę pagal kompetenciją vykdo Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, policijos ir muitinės įstaigos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, vadovaudamosi šiuo įstatymu ir (ar) kitais jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Šiuo atveju tyrimą savo iniciatyva Seimo kontrolierius pradeda atsižvelgęs į asmens pateiktą informaciją, taip pat įvertinęs VMVT bei NTAKD pateiktus atsakymus. Pateikta informacija leido kilti pagrįstoms abejonėms, kad dėl galimo teisės aktų netobulumo nėra aišku, kuriai valstybės institucijai pagal kompetenciją priskirta kontroliuoti ir užtikrinti gyventojų sveikatai saugių produktų, t. y. kanapių produktų, arbatų, kuriose yra kanapių žiedų, lapų, pateikimą į rinką.

3. Tyrimo objektas. Teisės aktai, reglamentuojantys kanapių produktų, maisto produktų, turinčių savo sudėtyje kanapių produktų pateikimo į rinką priežiūrą.

4. Tyrimo tikslas nustatyti, ar valstybės institucijos (pvz.: Sveikatos apsaugos ministerija, VMVT, NTAKD ir kitos) tinkamai vykdo jiems priskirtas funkcijas, vykdamas kanapių produktų, maisto, kuriuose yra kanapių (pvz. arbatų), tiekimo rinkai kontrolę, priežiūrą, kuri institucija turi imtis veiksmų ir užtikrinti, kad į rinką nepatektų maisto produktai, kurie galimai gali turėti neigiamos įtakos gyventojų sveikatai. Išsiaiškinti, ar arbatos, kuriose yra kanapių lapų ir žiedynų (toliau vadinama – Arbatos arba arbatos), parduodamos prekybos centruose, vaistinėse, – yra maisto produktas, vaistas, maisto papildas, kokie teisės aktai reglamentuoja šių produktų vartojimą, realizavimą, koks valstybės institucijų vaidmuo vykdamas šių produktų pateikimo rinkai kontrolę, priežiūrą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti situaciją, kreipėsi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau vadinama ir – Ministerija), VMVT, NTAKD, prašydamas pateikti paaiškinimus bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. *Ministerija* Seimo kontrolieriui pateikė informaciją, iš kurios nustatyta:

6.1. „Produkto gamintojas, atsižvelgdamas į teisės aktuose pateiktas produktų sąvokas ir jiems taikomus reikalavimus, turi nuspręsti, kokios grupės produktą jis gamins (vaistinį preparatą, maisto papildą ir pan.). Jei produktas atitinka vaistinio preparato sąvoką, jis turi būti gaminamas ir įteisinamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo reikalavimais (vaistinio preparato gamybai vykdyti turi būti įgyta Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos išduota gamybos licencija, gamyba turi būti vykdoma pagal Europos Sąjungoje galiojančius geros gamybos praktikos reikalavimus, su vaistiniu preparatu turi būti atlikti farmaciniai, iki klinikiniai ir klinikiniai tyrimai, išskyrus teisės aktais leistas išimtis,

vaistinis preparatas turi būti įregistruotas Lietuvos Respublikos vaistinių preparatų arba Sąjungos vaistinių preparatų registre, pakuotės paženklintos pagal nustatytus reikalavimus ir kt.).“

6.2. „Tiek Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatyme, tiek Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme nurodytos tos pačios kanapinių (*Cannabaceae*) šeimos sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*) rūšies veislių augalai, tačiau dėl jiems taikomo skirtingo kontrolės režimo vartojamos, atitinkamai, „pluoštinių kanapių“ ir „kanapių“ sąvokos.“

6.3. „Pagal Pluoštinių kanapių įstatymo 2 straipsnio 4 dalį, kuri suderinta su 1961 m. JTO Bendrosios narkotinių medžiagų konvencijos 28 straipsnio 2 dalimi, pluoštinės kanapės (kurios šiame įstatyme apibrėžiamos kaip „kanapinių (*Cannabaceae*) šeimos sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*) rūšies veislių augalai, kurių išdžiovintoje medžiagoje tetrahidrokanabinolio yra ne daugiau kaip 0,2 procento <...>“) gali būti auginamos tik pluoštui ir sėkloms arba sodininkystei. Taigi, Pluoštinių kanapių įstatymas leidžia gaminti tik šiuos pluoštinių kanapių produktus: kanapė (žaliavinė ar mirkyta) ir jos šiaudeliai (skirti tik pluošto gamybai); sėjai skirta pluoštinių kanapių sėkla (pluoštinėms kanapėms dauginti ir auginti); sėjai neskirta pluoštinių kanapių sėkla (gali būti skirta įvairiems produktams, pvz.. maistui, pašarams ir pan. gaminti). Galiojantis Pluoštinių kanapių įstatymas nenumato kitokių pluoštinių kanapių panaudojimo sričių.“

6.4. „Kitokie nei Pluoštinių kanapių įstatymu leidžiami pluoštinių kanapių produktai patenka į Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo reglamentavimo sritį ir jiems taikomas toks pats kontrolės režimas kaip ir kanapėms, kurios pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakymą Nr. 5 „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“ yra priskiriamos prie I sąrašo narkotinių, psichotropinių medžiagų. **Jeigu siekiama gaminti vaistinį preparatą iš kanapių lapų ir žiedynų, turi būti laikomasi Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo. Šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalis nustato:** „1. Į I sąrašą įtrauktas medžiagas vartoti sveikatos priežiūros tikslams draudžiama, išskyrus atvejus, kai į I sąrašą įtrauktos medžiagos yra vaistinio preparato, įregistruoto teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendinus Farmacijos įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje arba 11 straipsnio 5 dalyje, arba 11 straipsnio 8 dalyje, arba 11 straipsnio 10 dalyje, arba 11 straipsnio 15 dalyje nustatytus reikalavimus, arba registruoto vaistinio preparato, įrašyto į Bendrijos vaistinių preparatų registrą, sudėtyje.“ Vadovaujantis šia Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo nuostata, gali būti registruojami ir tiekiami rinkai tik tie vaistiniai preparatai, kurių sudėtyje yra kanapių, su kuriais atlikti iki klinikiniai ir klinikiniai tyrimai ir pakanka mokslinių duomenų, kad naudos ir rizikos santykis yra palankus. Tokie patys reikalavimai taikomi ir vaistiniams preparatams, kurių sudėtyje yra kitų I sąrašo medžiagų.“

6.5. „[...] kol kas nėra registruotų vaistinių preparatų, kurių sudėtyje būtų kanapių. [...]. Svarbu pažymėti, kad pagal Farmacijos įstatymo 9 straipsnio 6 dalį tais atvejais, kai produktas, atsižvelgiant į visas jo charakteristikas, gali būti laikomas vaistiniu preparatu ir produktu, kuriam reikalavimus nustato kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai, jam taikomi vaistinio preparato reikalavimai.“

6.6. „Vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 17:2016 „Maisto papildai“, maisto papilduose, išskyrus maisto papildus, teisėtai pagamintus ir (arba) pateiktus rinkai kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse arba Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėse, draudžiama naudoti sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*) visą augalą, išskyrus sėklas.“

6.7. „Pagal Europos Sąjungos reglamentavimą, maistui skirti produktai, kurių sudėtyje randama sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*) sudėtyje esančios medžiagos kanabidiolio (CBD), yra priskiriami naujam maistui (toliau – angl. *novel food*) bei prieš tokį produktą pateikiant rinkai turi būti atliktas vertinimas pagal 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2015/2283 dėl naujų maisto produktų (toliau – Reglamentas (ES) 2015/2283) reikalavimus. Reglamento (ES) 2015/2283 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pateikti rinkai arba

naudoti maisto produktuose (įskaitant maisto papildus) leidžiama tik į Europos Sąjungos naujų maisto produktų sąrašą (toliau – Sąrašas) įtrauktus naujus maisto produktus pagal Sąraše nustatytas naudojimo sąlygas ir ženklavimo reikalavimus. Šiuo metu kanabidiolis (CBD) dar nėra įvertintas Reglamento (ES) 2015/2283 nustatyta tvarka ir neįtrauktas į Sąrašą, todėl negali būti teikiamas rinkai Lietuvoje ir Europos Sąjungoje.“

6.8. „Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnyje nurodytu ir į Lietuvos Respublikos maisto įstatymą perkeltu „Maisto“ arba „maisto produkto“ apibrėžimu: „tai medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nuris arba pagrįstai tikimasi, kad nuris“. „Maistas“ – tai ir gėrimas, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant“, **arbata, kurios sudėtyje yra / gali būti pluoštinių kanapių lapų ir žiedynų, yra laikytina maisto produktu.**“

6.9. „Remiantis VMVT nuostatų, [...] papunkčiu, VMVT pavesta kontroliuoti vidaus rinkai ir eksportui skirto maisto atitiktį saugos, kokybės, ženklavimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitiems privalomiesiems reikalavimams, nustatytosios privalomųjų reikalavimų įgyvendinimo tvarkos laikymąsi. Vadovaujantis Maisto įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatomis, maistas visuose jo ruošimo ir teikimo vartotojams etapuose turi būti tvarkomas laikantis šiame įstatyme bei kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų: <...> „4) tvarkyti maistą gali tik šio įstatymo ir VMVT direktoriaus nustatyta tvarka registruoti ir (ar) patvirtinti maisto tvarkymo subjektai jų registravimo ir (ar) patvirtinimo metu nurodytose maisto tvarkymo vietose“. Taigi, **maisto subjektų kontrolę, maisto produktų gamybos, pardavimų kontrolę ir priežiūrą vykdo VMVT**, kuri turi bendradarbiauti su kitomis valstybės priežiūros institucijomis ir užtikrinti maisto produktų atitiktį galiojančiam teisiniam reglamentavimui ir, jeigu toks maisto produktas pagal galiojančią teisinį reglamentavimą negali būti teikiamas rinkai, jis būtų išimamas iš rinkos ir juo nebūtų prekiaujama.“

6.10. „Vadovaujantis Pluoštinių kanapių auginimo priežiūros ir pluoštinių kanapių produktų tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013 m. gruodžio 19d. įsakymu Nr. 3D-867 (toliau – Aprašas), tiekiami rinkai pluoštinių kanapių produktai turi atitikti Pluoštinių kanapių įstatymo 4 straipsnio nuostatų reikalavimus (t. y. *inter alia* tiekti rinkai galima tik šio įstatymo reglamentuojamus pluoštinių kanapių produktus). Pluoštinių kanapių produktų (žaliavinių ar mirkytų kanapių, šiaudelių, sėjai neskirtos pluoštinių kanapių sėklos ir sėjai skirtos pluoštinių kanapių sėklos) tiekėjai (augintojai) yra įtraukiami į Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – VAT) administruojamą Pluoštinių kanapių produktų tiekėjų sąrašą. Pluoštinių kanapių produktų tiekėjai privalo prieš tiekdami rinkai, informuoti VAT apie ketinamus įsivežti pluoštinių kanapių produktus, nurodydamas pluoštinių kanapių produktų pavadinimą, kiekį ir tiekimo rinkai paskirtį. Tiekiamų rinkai pluoštinių kanapių produktų patikros vykdomos jų sandėliavimo, perdirbimo, didmeninės ir mažmeninės prekybos vietose. Pagal Aprašo 34 punktą, pluoštinių kanapių produktų tiekėjai patikros metu privalo VAT ir VMVT pareigūnams pateikti atsakingosios institucijos išduotą pažymą, kuria įrodoma, kad pluoštinių kanapių produktai gauti iš kanapių veislių, kuriose THC kiekis neviršija 0,2 proc., lydimočius dokumentus. Pagal Pluoštinių kanapių įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatą, pluoštinių kanapių auginimą prižiūri VAT. VAT, vykdydama pluoštinių kanapių produktų tiekimo rinkai kontrolę, taip pat ima mėginius tetrahidrokanabinolio (toliau – THC) nustatymui ir perduoda juos ištyrimui Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto laboratorijai.“

6.11. „[...] kanapių lapų ir žiedynų arbatose gali būti randama THC. THC yra įtrauktas į Narkotinių ir psichotropinių medžiagų I sąrašą „Narkotinės ir psichotropinės medžiagos, draudžiamos vartoti medicinos tikslais, išskyrus atvejus, kai į I sąrašą įrašytos medžiagos yra registruoto vaistinio preparato sudėtyje“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos

ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 5 „Dėl Narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“. Taigi, THC yra draudžiama psichotropinė medžiaga, nesvarbu, kuriuose produktuose ar gaminiuose ji būtų randama ir kokio kiekio. [...]. Pluoštinių kanapių įstatyme nurodyta THC kiekio riba yra taikoma tik pluoštinių kanapių auginimui, o ne iš jų gautiems produktams ar gaminiams. Pluoštinių kanapių produktų, skirtų maistui, rinkos priežiūrą atliekančios institucijos (VAT, VMVT) turėtų vykdyti THC ir kitų maisto saugumą lemiančių veiksnių stebėseną ir kontrolę, bei, jei toks produktas neatitinka teisės aktų reikalavimų, imtis atitinkamų veiksmų, kad reikalavimų neatitinkantis produktas pluoštinių kanapių produktų tiekėjų, maisto tvarkymo subjektų toliau nebūtų tiekiamas rinkai ir parduodamas.“

6.12. „[...] Ministerija per pastaruosius 3 metus nėra gavus skundų ar paklausimų ir neatliko tyrimų dėl pluoštinių kanapių produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių lapų ir žiedynų (pvz., arbatų ar kitų).“

6.13. „[...] siekiant teisinio aiškumo, būtų tikslinga Pluoštinių kanapių įstatyme aiškiai reglamentuoti pluoštinių kanapių produktus (įskaitant ir maistui skirtų pluoštinių kanapių produktus), jų gamybą, tiekimą į rinką (įskaitant importą ir eksportą), rinkos priežiūrą ir ją atliekančių valstybės institucijų atsakomybes bei tarpusavio bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti tokių produktų atitiktį nustatytiems reikalavimams, jų kokybę ir saugumą.“

6.14. „[...] šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime yra užregistruotas Pluoštinių kanapių įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3195(2), dėl kurio Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, vykdydama Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimą, yra parengusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados projektą, pagal kurį siūloma Pluoštinių kanapių įstatyme nustatyti, kad „pluoštinių kanapių maisto gaminiuose negali būti THC“, taip pat kad „pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybos, jų tiekimu rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos pagal kompetenciją“.

7. VMVT Seimo kontrolierių informavo:

7.1. „VMVT Maisto kontrolės informacinėje sistemoje 2019 m. užregistruoti 9 pranešimai dėl arbatos kokybės ir (ar) ženklavimo / reklamos, iš jų 2 – dėl pluoštinių kanapių arbatos. 2020 m. gauti 7 pranešimai dėl arbatos, iš jų 3 – dėl pluoštinių kanapių. Visais atvejais pranešimai nagrinėti. Pranešimai dėl pluoštinių kanapių arbatų buvo susiję su netinkamu sveikatingumo teiginių vartojimu, pardavimo veiklos vykdymo teisėtumu. Informacija apie galimai nelegaliai vykdytą prekybą pluoštinių kanapių produktais perduota policijos atstovams, ūkio subjektai informuoti apie Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo nuostatą dėl pluoštinių kanapių auginimo tik pramoniniams tikslams (pluoštui arba sėklai).“

7.2. „VMVT vykdo tyrimus, atsižvelgdama į VMVT priskirtą kompetenciją. VMVT pagal Lietuvos Respublikos maisto įstatymą ir VMVT nuostatus, [...] vykdo maisto kontrolę, tačiau narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės funkcija VMVT nėra priskirta. Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę pagal Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymą vykdo NTAKD, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT), policijos ir muitinės Įstaigos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT).“

7.3. „VMVT informuoja, kad, atsižvelgdama į VMVT kompetenciją, savo iniciatyva nėra pradėjusi tyrimų dėl prekybos centruose parduodamų arbatų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių lapų ir žiedynų, tačiau nuo 2019 m. aktyviai dalyvauja Pluoštinių kanapių įstatymo pakeitimo projekto svarstymo procese ir teikia pastabas, pasiūlymus dėl esamo teisinio reglamentavimo ir dėl pluoštinių kanapių naudojimo maisto produktų gamybos srityje tobulinimo. [...]. Pažymėtina tai,

kad, įvertinus pluoštinėse kanapėse nustatomų veikliųjų medžiagų spektrą, VMVT pagal jai priskirtą kompetenciją užtikrina 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/2283 dėl naujų maisto produktų (toliau – Reglamentas (ES) 2015/2283) nuostatų laikymosi priežiūrą. Maisto produktai, kurių sudėtyje yra kanabidiolio (CBD), t. y. pluoštinėse kanapėse nustatomos veikliosios medžiagos, nepasižyminčios psichoaktyviu poveikiu, negali būti tiekiami Lietuvos Respublikos rinkai, kol nėra autorizuoti (įtraukti į Europos Sąjungoje leidžiamų naudoti naujų maisto produktų sąrašą). CBD ir kanapės (*Cannabis sativa L.*) ekstraktai ir iš jų gauti produktai, kurių sudėtyje yra kanabinoidų (CBD ir jo pirmtakų), yra įtraukti į Naujo maisto katalogą (sudarytą pagal Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingų institucijų pateiktą informaciją ir skelbiamą Europos Komisijos interneto tinklalapyje) ir jame pažymėta, kad šie produktai nebuvo plačiai vartojami žmonių maistui iki 1997-05-15, todėl, prieš tiekiant Europos Sąjungos rinkai tokius produktus, jie ar jų sudedamosios dalys turėtų būti įvertintos Reglamente (ES) 2015/2283 nustatyta tvarka.“

7.4. „VMVT, nagrinėdama [...] prašymus, vadovavosi 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir karybos reglamentu (EB) Nr. 178/2002, nustatančiu maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančiu Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančiu su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 178/2002), Maisto įstatymu. Pluoštinių kanapių įstatymu, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymu, VMVT nuostatais [...], Europos Komisijos pranešimu Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 pakeitimo įstatymo projektui ir Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje taisyklėmis [...].“

7.5. „Pagal Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymą NTAKD, VVKT, policijos ir muitinės įstaigos ir VSAT pagal kompetenciją vykdo narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę. VMVT, atsižvelgdama į minėto įstatymo nuostatas ir į tai, kad NTAKD yra institucija, organizuojanti valstybės politikos narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse įgyvendinimą, o VMVT vykdo maisto tvarkymo veiklą vykdančių ūkio subjektų kontrolę, raštu Nr. „Dėl maistu įvardijamų produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių“ kreipėsi į NTAKD [...] dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinuoto atsako galimybių maistu įvardijamų produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių lapų, žiedynų, kontrolės srityje.“

7.6. „NTAKD raštu Nr. [...] informavo VMVT apie tai, kad, vadovaujantis Pluoštinių kanapių auginimo priežiūros ir tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašu, [...], VMVT yra įgaliota tikrinti pluoštinių kanapių maisto produktų lydimočius dokumentus ir jų ženklumą, kad tiekiamų rinkai produktų patikros vykdomos jų sandėliavimo, perdirbimo, didmeninės ir mažmeninės prekybos vietose. Taip pat NTAKD nurodė, kad Apraše yra apibrėžta sąvoka „pluoštinių kanapių maisto produktai“ (maistui skirti pluoštinių kanapių produktai, iš jų pagaminti ar jų turintys maisto produktai). Tačiau VMVT, įvertinusi NTAKD raštą Nr. pažymi, kad Aprašo nuostatos, kuriomis vadovavosi NTAKD, motyvuodamas VMVT atsakomybę ir kompetenciją pluoštinių kanapių produktų tiekimo rinkai kontrolės srityje, yra negaliojančios nuo 2018-02-08.“

7.7. „Maisto sąvoka yra apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnyje: „maistas“ (arba „maisto produktas“) – tai medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nuris arba pagrįstai tikimasi, kad nuris. Į maisto sąvoką neįeina: pašarai; gyvi gyvūnai, nebent jie būtų paruošti tiekti rinkai žmonėms vartoti; augalai prieš nuimant derlių; Tarybos direktyvose 65/65/EEB ir 92/73/EEB apibrėžti vaistai; Tarybos direktyvoje 76/768/EEB apibrėžta kosmetika; Tarybos direktyvoje 89/622/EEB apibrėžtas tabakas ir jo produktai; 1961 m. Jungtinių Tautų bendrojoje konvencijoje dėl narkotinių vaistų ir 1971 m. Jungtinių Tautų konvencijoje dėl psichotropinių medžiagų apibrėžtos narkotinės ir psichotropinės medžiagos; likučiai ir teršalai.“

7.8. „Europos Komisijos pranešime Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII- 336 pakeitimo įstatymo projektui nurodyta, kad, jei iš kanapių gaunamo produkto sudėtyje yra narkotinių ar psichotropinių medžiagų, kaip apibrėžta Jungtinių Tautų bendrojoje narkotinių medžiagų konvencijoje, arba produktas iš jos susideda, toks iš kanapių gaunamas produktas neatitinka maisto sąvokos, todėl negali būti tiekiamas rinkai kaip maistas.“

7.9. „Pažymėtina, kad VMVT nėra gavusi informacijos iš institucijų, įgaliotų vykdyti narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę pagal Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymą, apie tirtus pluoštinių kanapių gaminius ir juose nustatytus psichotropinių ar narkotinių medžiagų kiekius. VMVT pagal kompetenciją vykdo maisto kontrolę (narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės funkcija VMVT nėra priskirta). Atsižvelgiant į tai, kad klausimai (įskaitant susijusius su pranešimų tyrimu), sietini su narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrole, nepriklauso VMVT kompetencijai, raštu Nr. „Dėl maistu įvardijamų produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių“ buvo kreiptasi į NTAK [...].“

7.10. „Maisto tvarkymo subjektų, įskaitant vykdančius maisto gamybos ir prekybos veiklą, registravimas (teisės vykdyti maisto tvarkymo veiklą suteikimas maisto tvarkymo subjektui ir jo įtraukimas į VMVT tvarkomą Maisto tvarkymo subjektų sąrašą, suteikiant atpažinimo numerį) atliekamas, vadovaujantis Maisto įstatymu ir Maisto tvarkymo subjektų patvirtinimo ir registravimo tvarkos aprašu [...].“ Informacija apie registruotus maisto tvarkymo subjektus yra skelbiama viešai VMVT interneto tinklalapyje <https://vmvt.lt/opendata/mtsr/>. Pareiškėjo kreipimesi nurodyti ūkio subjektai yra įtraukti į Maisto tvarkymo subjektų sąrašą.“

7.11. „VMVT pažymi, kad tiek leidimo išdavimo proceso metu, tiek vėliau, vykdamas valstybinę VMVT kontrolę, VMVT pagal kompetenciją vertina tik maisto tvarkymo veiklos ir maisto (arbatos) atitiktį maistą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams. Maistas, įskaitant arbatą, privalo atitikti Reglamente (EB) Nr. 178/2002, Maisto įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus maisto saugos, kokybės ir kitus privalomuosius reikalavimus (tačiau, kaip minėta aukščiau, ar tam tikras produktas, įskaitant arbatą, laikytinas maistu ir ar VMVT priskirtina jo kontrolė, yra sprendžiama pagal Reglamente (EB) Nr. 178/2002 pateiktą maisto sąvoką).“

7.12. „VMVT, įgyvendindama Europos Komisijos 2016 m. gruodžio 1 d. rekomendaciją (ES) 2016/2115 dėl A9-tetrahidrokanabinolio, jo pirmtakų ir kitų kanabinoidų maisto produktuose stebėsenos (toliau – rekomendacija) ir siekdama pateikti EFSA duomenis apie A9- tetrahidrokanabinolį (toliau – THC), nustatomą iš kanapių pagamintuose maisto produktuose ir maisto produktuose, kurių sudėtyje yra kanapių arba iš kanapių gautų sudedamųjų dalių, 2017–2019 m. vykdė THC stebėseną (stebėsenos rezultatai pateikiami lentelėje žemiau). Pažymėtina, kad duomenys pateikti ir EFSA.“

7.13. „Šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomas Pluoštinių kanapių įstatymo pakeitimo projektas, kuriuo siekiama užtikrinti teisinį aiškumą dėl pluoštinių kanapių panaudojimo įvairių produktų gamybos srityse, įtvirtinti pluoštinių kanapių auginimo, pluoštinių kanapių produktų gavimo ir gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir importo, licencijavimo sąlygas. Projekte taip pat numatyta nustatyti reikalavimus, susijusius su pluoštinių kanapių (įvardijant konkrečias augalo dalis) panaudojimu maisto produktų gamybai ir su rinkai skirtų produktų, kuriuose yra pluoštinių kanapių, priežiūra, tokiu būdu išsprendžiant ne tik rinkai tiekiamų produktų iš pluoštinių kanapių teisėtumo klausimą, bet ir neapibrėžtumą dėl valstybinių institucijų kompetencijų pasiskirstymo pluoštinių kanapių produktų priežiūros srityje.“

7.14. „VMVT pagal kompetenciją išnagrinėjusi derinti pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3195(2)“ projektą, siekdama teisinio aiškumo pateikė pasiūlymą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, kad, VMVT nuomone, Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 pakeitimo įstatymo projekte

Nr. XIII P-3195(2) būtina patikslinti, kokios pluoštinių kanapių augalo dalys gali būti tiekiamos kaip maistas Lietuvos Respublikos rinkai [...]“.

7.15. „VMVT nėra pavesta Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo įgyvendinimo priežiūra. Šiuo metu Pluoštinių kanapių įstatymas numato pluoštinių kanapių auginimą tik pramoniniams tikslams (pluoštui arba sėklai), o pluoštinių kanapių panaudojimas maistui (išskyrus sėklas ir jų gaminius) nenumatytas. Siekiant, kad būtų aiškiai reglamentuotas pluoštinių kanapių panaudojimas maisto gamybos srityje ir tiekimo rinkai priežiūra dėl galimai produktuose esančių psichotropinių medžiagų, tikslintinos Pluoštinių kanapių įstatymo nuostatos.“

8. Departamentas Seimo kontrolierių informavo:

8.1. „Departamentas nėra gavęs skundų dėl pluoštinių kanapių gaminių, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių lapų ir žiedynų (pvz., arbatų), tačiau 2019–2020 m. gavo 4 paklausimus dėl pluoštinių kanapių arbatų įsigijimo legalumo ir platinimo. Visiems paklausėjams buvo atsakyta ir / arba jų paklausimai persiųsti VMVT, vadovaujantis tuo, kad Departamentas nėra įgaliotas vykdyti maisto produktų priežiūros.“

8.2. „Departamento kompetencija yra apibrėžta Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 70¹ straipsnyje bei Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 244 „Dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nuostatų patvirtinimo“. Departamentas dalyvauja formuojant valstybės politiką narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityje ir pagal kompetenciją ją įgyvendina. Pagal šiais teisės aktais nustatytas funkcijas Departamentui, kaip dalyvaujančiam valstybės politikos formavime, yra pavesta rengti valstybines psichoaktyviųjų medžiagų kontrolės ir jų vartojimo prevencijos programas, koordinuoti ir kontroliuoti jų įgyvendinimą, teikti išvadas dėl teisės aktų psichoaktyviųjų medžiagų kontrolės ir jų vartojimo prevencijos srityse projektų ir pan. Departamentui, kaip įgyvendinančiam nurodytą politiką, yra pavesta teisėtoms narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) apyvartos, tabako ir alkoholio teisėtoms apyvartos kontrolė (įskaitant licencijavimą), psichoaktyviųjų medžiagų apyvartos bei jų vartojimo tendencijų stebėseną.“

8.3. „Departamentas atlieka kitas kitų teisės aktų nustatytas funkcijas. Kaip nurodyta Jūsų paklausime, pagal Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo 21⁷ straipsnį, narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę pagal kompetenciją vykdo VMVT, Departamentas, policijos ir muitinės įstaigos, VSAT, vadovaudamiesi šiuo Įstatymu ir (arba) kitais jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba kontroliuoja licencijuotą veiklą (t. y. teisėtą) su II, III sąrašų medžiagomis, o Departamentui priskirta IV sąrašo medžiagų kontrolė. Bet kokia kita veikla su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis nei numatyta šiame Įstatyme yra draudžiama. Neteisėtoms veikloms su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis kontrolę vykdo teisėsaugos institucijos. Be to, pagal aptariamo įstatymo 61 straipsnio 2 dalį Departamentas yra įgaliotas priimti sprendimus dėl laikinųjų apribojimo priemonių naujoms psichoaktyviosioms medžiagoms taikymo, o pagal 213 straipsnį Departamentas atlieka teisėtoms veikloms, susijusios su į narkotinių ir psichotropinių medžiagų IV sąrašą įrašytomis medžiagomis, leidimų išdavimo (licencijavimo) veiksmus.“

8.4. „Departamentas vadovaujasi Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnyje esančiu sąvokos „Maistas“ apibrėžimu: tai medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nuris arba pagrįstai tikimasi, kad nuris. „Maistas“ – tai ir gėrimas, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos maisto įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino VMVT nuostatus, kuriais jai pavedė kontroliuoti vidaus rinkai ir eksportui skirto maisto atitiktį saugos, kokybės, ženklinimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitiems privalomiesiems

reikalavimams, nustatytosios privalomųjų reikalavimų įgyvendinimo tvarkos laikymąsi (nutarimo 9.2.2 papunktis). Todėl, Departamento nuomone, maisto produktų gamybos, pardavimų kontrolę ir priežiūrą turėtų vykdyti ši institucija.“

8.5. „[...] dar 2019 m., kuomet rinkoje pasirodė pluoštinių kanapių gaminiai ir produktai, Departamentas inicijavo ir organizavo tarpinstitucinį posėdį, siekdamas išsiaiškinti tokių produktų kontrolės galimybę, o taip pat ir institucijų atsakomybę pagal kompetencijas bei vykdomas funkcijas. Posėdyje išnagrinėjus rinkoje susidariusią situaciją dėl saugos ir kokybės kontrolės užtikrinimo būtinumo produktams ir kitiems gaminiams iš pluoštinių kanapių, bei aptarus dalyvavusių institucijų kompetencijas, buvo susitarta dėl atsakingų institucijų funkcijų: „7. Ne maisto produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių ar jų dalių, klausimais suinteresuotus asmenis konsultuoja Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. 8. Pluoštinių kanapių ir jų sudedamųjų dalių kosmetikos gaminiuose klausimais suinteresuotus asmenis konsultuoja Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. 9. CBD klausimais suinteresuotus asmenis konsultuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Visuomenės sveikatos departamentas. **10. Maisto produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių ar jų sudedamųjų dalių, klausimais konsultuoja VMVT.**“

8.6. „[...] atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo 2 straipsnio 4 dalis nustato, kad Pluoštinės kanapės – kanapinių (*Cannabaceae*) šeimos sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa L.*) rūšies veislių augalai, kurių išdžiovintoje medžiagoje tetrahidrokanabinolio yra ne daugiau kaip 0,2 procento ir kurie auginami vien tik pramoniniams tikslams (pluoštui ir sėkloms) arba sodininkystei. Pluoštinių kanapių auginimo priežiūros ir tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašo [...] 3 punkte nurodyta, kad Pluoštinių kanapių maisto produktai – maistui skirti pluoštinių kanapių produktai, iš jų pagaminti ar jų turintys maisto produktai. Taip pat šio tvarkos aprašo 25 punkte nurodyta, kad pluoštinių kanapių maisto produktas ir pluoštinių kanapių pašaras turi atitikti Lietuvos Respublikos galiojančius maisto ir pašarų tiekimą rinkai reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, o jų tiekėjai laikytis maistui ir pašarams nustatytų teisės aktų reikalavimų. Kadangi Pluoštinių kanapių įstatymas nenumato pluoštinių kanapių naudojimo maistui, Departamento nuomone, pluoštinių kanapių maisto produktas ir pluoštinių kanapių pašaras negali atitikti Lietuvos Respublikos galiojančių maisto ir pašarų tiekimą rinkai reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.“

8.7. „Tuo tarpu Pluoštinių kanapių auginimo priežiūros ir tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašo 28 punkte nurodyta, kad VMVT tikrina pluoštinių kanapių maisto produktų ir pluoštinių kanapių pašarų lydimočius dokumentus ir jų ženklimą, o 29 punkte nurodoma, kur tikrinama – tiekiamų rinkai produktų patikros vykdomos jų sandėliavimo, perdirbimo, didmeninės ir **mažmeninės prekybos vietose**. Be to, šio aprašo 31 punkte nurodoma, kad pluoštinių kanapių produktų tiekėjai patikros metu privalo Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – VAT) ir VMVT pareigūnams pateikti aprašo 26.3 punkte nurodytos atsakingosios institucijos išduotą pažymą, kuria įrodoma, kad pluoštinių kanapių produktai gauti iš kanapių veislių, kuriose THC kiekis neviršija 0,2 proc. (šio aprašo 31.1 papunktis).“

8.8. „Pagal Pluoštinių kanapių įstatymo 3 straipsnį pluoštinių kanapių auginimą prižiūri VAT. VAT ima mėginius tetrahidrokanabinolio (toliau – THC) nustatymui ir perduoda juos ištyrimui Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui.“

8.9. „Departamentas, išanalizavęs maisto kontrolės teisinį reglamentavimą, mano, kad Lietuvos Respublikoje maisto kontrolės sistema sureguliuota, o vidaus rinkai ir eksportui skirto maisto atitiktį saugos, kokybės, ženklavimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitiems privalomiesiems reikalavimams, nustatytosios privalomųjų reikalavimų įgyvendinimo tvarkos laikymąsi privalo užtikrinti VMVT.“

8.10. „[...] siekiant teisinio aiškumo Pluoštinio kanapių įstatymo tikslinimas yra būtinas.“

8.11. „Departamentas pažymi, kad Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatyme

nurodyta 0,2 proc. THC riba yra taikoma siekiant nustatyti, ar auginamos pluoštinės kanapės atitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 73/2009 (OL 2013 L 347, p. 608), reikalavimus. Pagal šį reglamentą leidžiama auginti tik tokių veislių pluoštines kanapes, kuriose THC kiekis sudaro ne daugiau kaip 0,2 proc. ***Ši riba yra taikoma auginamoms pluoštinėms kanapėms, siekiant gauti išmokas, bet ne jų gaminiams, ir ši riba neturi būti siejama su saugiu vartojimu.*** Maksimalaus leistino 0,2 proc. THC kiekio nustatymas visuose pluoštinių kanapių gaminiuose būtų nepagrįstas, kadangi ši riba nėra įrodymu pagrįsta kaip nekelianti rizikos visuomenės sveikatai ir šimtais kartų viršytų kai kuriose kitose šalyse nustatytus didžiausius leistinus THC kiekius maisto gaminiuose. Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) duomenimis, net 1 µg THC kilograme kūno masės jau sukelia ūminį poveikį (vadinasi, 60 kg kūno masės žmogui užtenka 0,06 mg THC, kad būtų poveikis). Siūlomas bendras maksimalus leistinas 0,2 proc. THC kiekis gaminiuose gali sudaryti sąlygas atsirasti nebrangiems didesnės masės maisto gaminiams, kurių sudėtyje esančio THC kiekio gali užtekti svaiginimuisi ir taip sukelti itin didelę grėsmę visuomenės sveikatai ir priklausomybei nuo narkotikų plisti. Departamento nuomone, didžiausi leistini THC kiekiai turi būti, o ne gali būti, nustatomi priklausomai nuo gaminių grupės, išdėstant juos, pvz., atskirame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro tvirtinamame Sąraše. Tas kas į Sąrašą neįrašyta, turi būti draudžiama tiekti į rinką. Didžiausi leistini THC kiekiai pluoštinių kanapių maisto gaminiuose ir pašaruose turi būti saugūs, nesukeliantys grėsmės žmogaus ir gyvūno sveikatai, o saugos reikalavimai turi būti vienodi visiems pluoštinių kanapių produktams ir gaminiams, nepriklausomai nuo to, ar jie importuojami, įvežami iš kitos Europos Sąjungos valstybės, ar užauginami ir pagaminami Lietuvoje.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

9. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

9.1. *Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnyje* reglamentuojama: „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

9.2. *Maisto įstatyme (MĮ) reglamentuojama:*

9.2.1. *1 straipsnis* – „2. Įstatymo tikslas – užtikrinti, kad: 1) į rinką būtų teikiamas maistas, su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos, atitinkantys šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus saugos reikalavimus; [...].“

9.2.2. *2 straipsnis* – „1. Maistas – kaip apibrėžta 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002, nustatančio maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančio Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančio su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 178/2002), 2 straipsnyje. [...].“

9.2.3. *4 straipsnis* – „1. Į rinką turi būti teikiamas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus saugos, kokybės ir tvarkymo reikalavimus atitinkantis maistas, su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos. Ar maistas yra saugus, nustatoma vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 178/2002 14 straipsnyje įtvirtintais kriterijais. [...].“

9.2.4. *4¹ straipsnis* – „1. Maisto tvarkymo subjektai, išskyrus šio įstatymo 4² straipsnio 1 dalyje nurodytus maisto tvarkymo subjektus, yra registruojami šio įstatymo ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus nustatyta tvarka. Registruojami maisto tvarkymo subjektai turi atitikti teisės aktuose nustatytus maisto tvarkymo reikalavimus.“

9.2.5. *9 straipsnis* – „1. Valdymo institucijos, atlikdamos šio įstatymo ir kitų Lietuvos

Respublikos teisės aktų joms pavestų sričių valstybės valdymo funkcijas, siekdamas užtikrinti, kad į rinką būtų pateikiamas saugos reikalavimus atitinkantis maistas, įgyvendina Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos, Pasaulio prekybos organizacijos, Maisto kodekso (*Codex Alimentarius*) komisijos dokumentų ir kitų tarptautinių teisės aktų reikalavimus.

2. Sveikatos apsaugos ministerija pagal savo kompetenciją: 1) formuoja valstybės politiką maisto saugos bei su maistu ir mityba susijusių ligų prevencijos srityse ir koordinuoja jos įgyvendinimą; 2) reglamentuoja, kiek tai neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams, geriamojo vandens (įskaitant natūralų mineralinį vandenį ir šaltinio vandenį) saugą ir kokybę, teršalų, maisto priedų, fermentų, kvapiųjų medžiagų, ekstrahentų, maisto papildų, maisto papildymo vitaminais, mineralais ir kitomis medžiagomis, kūdikiams ir mažiems vaikams skirtų maisto produktų, specialiosios medicininės paskirties maisto produktų ir viso paros raciono pakaitalų svoriui kontroliuoti, apdoroto jonizuojančiąja spinduliuote, genetiškai modifikuoto, naujo maisto, su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų saugą, bendruosius maisto higienos ir informacijos apie maistą teikimo vartotojams (įskaitant teiginių apie maisto produktų sveikumą ir maistingumą vartojimą) reikalavimus, maistą tvarkančių fizinių asmenų sveikatos, sveikatos tikrinimo, privalomųjų higienos bei sveikos mitybos žinių reikalavimus ir šių žinių įgijimo tvarką; [...]. 5. *Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pagal savo kompetenciją:* 1) įgyvendina maisto saugos, kokybės ir tvarkymo priežiūros bei maistui skirtų gyvūnų sergamumo mažinimo politiką, atsako už skubaus įspėjimo apie pavojų dėl maisto teikimą; [...] 5) atlieka maisto saugos ir kokybės tikrinimą; [...].“

9.2.6. *10 straipsnis* – „1. Siekdama bendradarbiauti su Europos Komisija ir teikti jai reikalingą paramą, konsultuoti suinteresuotas Lietuvos Respublikos institucijas teikiant moksliskai rizikos vertinimu pagrįstas išvadas su mityba, maisto sauga, kokybe ir vartotojų apsauga susijusiais klausimais, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba steigia tarpžinybinius mokslo komitetus. [...].“

9.2.7. *11 straipsnis* – „2. Vyriausybės įstaiga Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba tikrina, kad maistas, skirtas tiek vidaus rinkai, tiek eksportui, **būtu saugus**, tinkamai paženklintas, nepažeistų vartotojų interesų ir atitiktų šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimus. Kontrolė atliekama laikantis principo, kad maisto sauga žmonių sveikatai yra besąlyginis prioritetas. [...].“

9.3. *Pluoštinių kanapių įstatymo (PKĮ, Įstatymas) 2 straipsnyje (redakcija, galiosianti iki 2021-11-01) reglamentuojama:* „4. Pluoštinės kanapės – kanapinių (*Cannabaceae*) šeimos sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa* L.) rūšies veislių augalai, kurių išdžiovintoje medžiagoje tetrahidrokanabinolio yra ne daugiau kaip 0,2 procento ir kurie auginami **vien tik pramoniniams tikslams (pluoštui ir sėkloms) arba sodininkystei**. 5. Pluoštinės kanapės sodininkystei – pluoštinės kanapės, agrotechniniais ar fitosanitariniais tikslais auginamos tarp kitų sodo ar daržo augalų arba šalia jų. [...].“

Pluoštinių kanapių įstatyme (PKĮ) (redakcija, galiosianti nuo 2021-11-01) reglamentuojama:

2 straipsnis – „7. **Pluoštinių kanapių gaminiai** – galutiniam vartojimui skirtas iš pluoštinių kanapių produktų pagamintas maistas, pašarai, kosmetika ir kiti gaminiai su pluoštinių kanapių produktais. [...]. 9. **Pluoštinių kanapių produktai** – perdirbti skirtos žaliavinės pluoštinių kanapių dalys ir pluoštinių kanapių sėklos. [...].“

3 straipsnis – „2. Pluoštinių kanapių auginimą prižiūri Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba). [...]; 5. Mėginius THC kiekiui pluoštinėse kanapėse nustatyti, vadovaudamasi THC kiekio nustatymo tyrimo metodu, išdėstytu Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 639/2014 III priede, tiria Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto laboratorija. [...].“

4 straipsnis – „1. Gaminti ir tiekti rinkai galima tik iš šio įstatymo reglamentuojamų pluoštinių kanapių gautus ir pagamintus šio įstatymo reglamentuojamus pluoštinių kanapių produktus ir pluoštinių kanapių gaminius. [...]. 19. Pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių

gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą vykdo Vyriausybės įgaliotos institucijos pagal kompetenciją. [...].“

9.4. *Sveikatos sistemos įstatymo 84 straipsnyje* reglamentuojama: „Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę: 1) turėti sveiką, saugią fizinę ir socialinę aplinką bei gauti informaciją apie pavojų sveikatai šioje aplinkoje; 2) gauti sveikatai saugias vartojimui skirtas žaliavas, gaminius, prekes, medicinos priemones ir paslaugas; [...].“

9.5. *Teisėkūros pagrindų įstatyme (TPI)* reglamentuojama:

9.5.1. *3 straipsnis* – „2. Teisėkūroje vadovaujama šiais principais: [...]; 3) *pagarbos asmens teisėms ir laisvėms*, reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; [...] 5) *efektyvumo*, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; 6) *aiškumo*, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; [...].“

9.5.2. *12 straipsnis* – „1. Prieš nustatant naują ar iš esmės keičiant esamą teisinį reguliavimą gali būti parengta numatomo teisinio reguliavimo koncepcija, kurioje pateikiama esamos padėties analizė, nurodomos spręstinos problemos, numatomo teisinio reguliavimo tikslas, principai ir pagrindinės nuostatos, galimos teigiamos ir neigiamos numatomo teisinio reguliavimo pasekmės, numatomą teisinį reguliavimą pagrindžiančios nuostatos, kita svarbi informacija. [...].“

9.6. *Farmacijos įstatyme (FI)* reglamentuojama:

9.6.1. *1 straipsnis* – „1. Šis įstatymas reglamentuoja farmacinę ir kitą veiklą, susijusią su vaistiniais, tiriamaisiais vaistiniais preparatais, veterinariniais vaistais, veikliosiomis ir kitomis vaistinėmis medžiagomis, veterinarinės farmacijos veiklą, taip pat šios veiklos valstybinį valdymą ir priežiūrą. 2. Šis įstatymas nereglamentuoja su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) susijusios veiklos, šios veiklos valstybinio valdymo ir kontrolės.“

9.6.2. *2 straipsnis* – „1. Augalinis vaistinis preparatas – vaistinis preparatas, kurio veiklioji (-iosios) medžiaga (-os) yra arba augalinė (-ės) medžiaga (-os), arba augalinis (-iai) ruošinys (-iai), arba tokios (-ių) augalinės (-ių) medžiagos (-ų) ir tokio (-ių) augalinio (-ių) ruošinio (-ių) mišinys. [...].“

9.6.3. *24 straipsnis* – „1. Juridinis asmuo gali verstis vaistinių, tiriamųjų vaistinių preparatų gamyba ir (ar) importu iš trečiųjų šalių tik gavęs šio įstatymo nustatyta tvarka išduotą gamybos licenciją. 2. Juridinis asmuo gali verstis vaistinių preparatų, tiriamųjų vaistinių preparatų visa ir daline gamyba ir (ar) vykdyti operacijas, susijusias su fasavimu, pakavimu, ženkliniu, pateiktimi, tik turėdamas gamybos licenciją. Šią licenciją jis taip pat turi turėti, kai vaistinius preparatus, tiriamuosius vaistinius preparatus gamina ir (ar) importuoja iš trečiųjų šalių tik eksportui. Gamybos licencija suteikia teisę platinti šios licencijos turėtojo pagamintus vaistinius preparatus. [...].“

9.7. *Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme (NPMKI)* reglamentuojama:

9.7.1. *1 straipsnis* – „1. Šis įstatymas nustato narkotinių ir psichotropinių medžiagų klasifikavimo pagrindus, šių medžiagų teisėtos apyvartos reikalavimus ir apyvartos kontrolę pagal tarptautinių susitarimų reikalavimus bei laikinųjų apribojimo priemonių taikymo naujoms psichoaktyviosioms medžiagoms tvarką. 2. Šis įstatymas netaikomas Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymu reglamentuojamoms pluoštinėms kanapėms ir šiuo įstatymu reglamentuojamų narkotinių ir psichotropinių medžiagų ketvirtojo sąrašo (toliau – IV sąrašas) gaminiams.“

9.7.2. *2 straipsnis* – „1. Narkotinės ir psichotropinės medžiagos – į Sveikatos apsaugos

ministerijos patvirtintus kontroliuojamų medžiagų sąrašus įrašytos gamtinės ar sintetinės medžiagos, kurios dėl kenksmingo poveikio ar piktnaudžiavimo jomis sukelia sunkų žmogaus sveikatos sutrikimą, pasireiškiantį asmens psichine ir fizine priklausomybe nuo jų, ar pavojų žmogaus sveikatai. [...]. 3. Teisėta apyvarta – narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimas, perdirbimas, įsigijimas, didmeninė ar mažmeninė prekyba, laikymas, gabenimas valstybės viduje, importas ar eksportas nepažeidžiant šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų. [...].“

9.7.3. 8 straipsnis – „1. Į I sąrašą įtrauktas medžiagas vartoti sveikatos priežiūros tikslams draudžiama, išskyrus atvejus, kai į I sąrašą įtrauktos medžiagos yra vaistinio preparato, įregistruoto teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendinus Farmacijos įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje arba 11 straipsnio 5 dalyje, arba 11 straipsnio 8 dalyje, arba 11 straipsnio 10 dalyje, arba 11 straipsnio 15 dalyje nustatytus reikalavimus, arba registruoto vaistinio preparato, įrašyto į Bendrijos vaistinių preparatų registrą, sudėtyje. 11. Vaistinius preparatus, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, gaminti, importuoti, eksportuoti, verstis jų didmenine ir mažmenine prekyba turi teisę tik juridiniai asmenys, turintys atitinkamos rūšies licenciją verstis veikla, susijusia su vaistiniais preparatais, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, ir II, III sąrašų narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, nurodytą šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 1, 2 ar 3 punkte ir išduotą bei tvarkomą vadovaujantis šio įstatymo trečiojo skirsnio nuostatomis. Veiklos, susijusios su vaistiniais preparatais, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, licencijavimo reikalavimai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamose Veiklos, susijusios su vaistiniais preparatais, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, ir II, III sąrašų narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis licencijavimo taisyklėse (toliau – Licencijavimo taisyklės). Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurių teikiamos paslaugos apima vaistinių preparatų, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, vartojimą tose įstaigose, licencijos verstis veikla, susijusia su vaistiniais preparatais, kurių sudėtyje yra I sąrašo medžiagų, ir II, III sąrašų narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, nereikia įgyti.“

9.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-02-23 nutarimu Nr. 244 patvirtintuose Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nuostatuose (Departamento nuostatai; aktuali redakcija) reglamentuojama: „8.1. dalyvauti formuojant valstybės politiką narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse; 8.2. pagal kompetenciją organizuoti valstybės politikos narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse įgyvendinimą ir ją įgyvendinti. [...].“

9.9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-06-28 nutarimu Nr. 744 patvirtintuose Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatuose (Nuostatai) reglamentuojama: „8. Tarnyba, siekdama saugoti vartotojų interesus ir ginti pažeistas jų teises maisto ir su juo susijusių paslaugų teikimo srityse: 8.1. tiria vartotojų, jų organizacijų, kitų suinteresuotų įstaigų ir organizacijų skundus dėl maisto, neatitinkančio saugos, kokybės, ženklavimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitų privalomųjų reikalavimų, nesaugių maisto tvarkymo paslaugų teikimo; 8.2. analizuoja vartotojų skundus, atlieka jų stebėseną; [...]. 9. Tarnyba, siekdama užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos rinkai tiekiamas maistas būtų saugus, tinkamai paženklintas ir atitiktų Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų įteisintus saugos, kokybės, ženklavimo ir kitus privalomuosius reikalavimus visuose maisto tvarkymo etapuose, eksportuojamas maistas atitiktų Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos ir importuojančios valstybės reikalavimus, ir skatinti Lietuvos ir užsienio vartotojų pasitikėjimą Lietuvoje pagamintu maistu: [...]. 9.2. kontroliuoja: [...] 9.2.2. vidaus rinkai ir eksportui skirtu maistu atitiktį saugos, kokybės, ženklavimo, informacijos apie prekes, įskaitant kainų nurodymą, teikimo ir kitiems privalomiesiems reikalavimams, nustatytosios privalomųjų reikalavimų įgyvendinimo tvarkos laikymąsi; [...].“

9.10. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 178/2002 2002 m. sausio 28 d. (nustato maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigia Europos maisto saugos tarnybą ir nustato su maisto saugos klausimais susijusias procedūras) (Reglamentas)

nustatyta:

9.10.1. *1 straipsnis* – „1. Šis reglamentas užtikrina žmonių sveikatos ir vartotojų interesų apsaugą maisto atžvilgiu, ypač atsižvelgiant į tiekiamo maisto įvairovę, įskaitant tradicinius produktus, ir kartu užtikrina veiksmingą vidaus rinkos veikimą. Jis nustato bendruosius principus ir atsakomybę, solidaus mokslinio pagrindo pateikimo priemones, veiksmingas organizacines priemones ir procedūras, padedančias priimti su maisto ir pašarų sauga susijusius sprendimus.“

9.10.2. *2 straipsnis* – „Maisto apibrėžimas. Šiame reglamente „maistas“ (arba „maisto produktas“) – tai medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nuris arba pagrįstai tikimasi, kad nuris. „Maistas“ – *tai ir gėrimas*, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant. Nepažeidžiant Direktyvų 80/778/EEB ir 98/83/EB reikalavimų, maistui priskiriamas vanduo, esantis už Direktyvos 98/83/EB 6 straipsnyje apibrėžtos atitikties vietos. Į „maisto“ sąvoką neįeina: [...] g) 1961 m. Jungtinių Tautų bendrojoje konvencijoje dėl narkotinių vaistų ir 1971 m. Jungtinių Tautų konvencijoje dėl psichotropinių medžiagų apibrėžtos narkotinės ir psichotropinės medžiagos; [...]“

9.10.3. *14 straipsnis* – „1. Nesaugus maistas į rinką netiekiamas. 2. Maistas laikomas nesaugus, jei manoma, kad jis: 1) kenkia sveikatai; 2) netinka žmonėms vartoti.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT) praktika:

10.1. „Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, *apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius* (Konstitucinio Teismo 2001-07-12, 2002-11-05, 2003-04-04, 2003-03-17, 2008-12-24 nutarimai, 2010-04-20 sprendimas)“;

10.2. „Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, ne kartą konstatavo, jog šis principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų [...] (2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai). Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais, kad poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas, nepaisant to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (2007 m. rugsėjo 6 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2009 m. spalio 8 d., 2011 m. birželio 9 d. nutarimai). Konstitucinis teisinės valstybės principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie gali būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais (2006 m. kovo 14 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai)“;

10.3. *Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime* yra konstatavęs:

„Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata. Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai), taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai

valstybės funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai).“

11. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (arba toliau vadinama – LVAT) *formuojama praktika:*

11.1. *2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009* – „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. [...]“;

11.2. *2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012* – „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999-05-11, 2004-12-13 nutarimai, 2004-11-05 išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005-05-31 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

12. Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatas, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). *Svarbiausi NŽTI tikslai* – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje.

Tyrimas atliktas dėl galimo teisės aktų netobulumo – nėra aišku, kuriai valstybės institucijai pagal kompetenciją priskirta kontroliuoti ir užtikrinti gyventojų sveikatai saugių produktų, t. y. arbatų, kuriose yra kanapių žiedų, lapų, pateikimą į rinką.

13. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes bei teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

13.1. nagrinėjamu atveju dėl skirtingo teisės aktų (Reglamento, PKĮ, MĮ), reglamentuojančių pluoštinių kanapių produktų, gaminių tiekimo rinkai priežiūrą ir kontrolę, nuostatų aiškinimo, teisės aktų netobulumo nėra aišku, kuri valstybės institucija – VMVT ar NTAKD – turi vykdyti prekybos centruose parduodamų pluoštinių kanapių gaminių (nagrinėjamu atveju – Arbatų) priežiūrą ir kontrolę, teikti išvadas, ar šie gaminiai yra saugūs, nekenkia gyventojų sveikatai;

13.2. tyrimui aktualių teisės aktų nuostatos:

13.2.1. FĮ nuostatos reglamentuoja farmacinę ir kitą veiklą, susijusią su vaistiniais preparatais ir kitomis vaistinėmis medžiagomis, taip pat šios veiklos valstybinį valdymą ir priežiūrą. Augalinis vaistinis preparatas, vadovaujantis FĮ nuostatomis, yra vaistinis preparatas, kurio veiklioji medžiaga yra arba augalinė medžiaga, arba augalinis ruošinys, arba tokios augalinės medžiagos ir tokio augalinio ruošinio mišinys. Taigi, jeigu gaminiai atitinka augalinio vaistinio preparato sąvoką, turi būti gaminami kaip augaliniai vaistiniai preparatai vadovaujantis FĮ nuostatomis. Augalinio vaistinio preparato gamybai vykdyti Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba išduoda gamybos licenciją;

13.2.2. pagal PKĮ (redakcija, galiosianti iki 2021-11-01) nuostatas, pluoštinės kanapės (kaip apibrėžta įstatyme) gali būti auginamos tik pluoštui ir sėkloms arba sodininkystei, t. y. kitokių pluoštinių kanapių panaudojimo sričių šioje įstatymo redakcijoje nenumatyta. Įstatyme yra numatyta THC riba auginamoms pluoštinėms kanapėms;

13.2.3. vadovaujantis NPMKĮ, jeigu norima gaminti vaistinį preparatą iš kanapių lapų ir

žiedynų, turi būti laikomasi šio įstatymo nuostatų. Ministerijos teigimu, nėra registruotų vaistinių preparatų, kurių sudėtyje būtų kanapių;

13.2.4. MĮ 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog vienas iš šio įstatymo tikslų – užtikrinti, kad į rinką būtų teikiamas maistas, atitinkantis šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus saugos reikalavimus. Šiame įstatyme numatytiems tikslams užtikrinti yra nustatyta valstybinė maisto kontrolė (MĮ 11 straipsnis). Pagrindiniai maisto saugos, kokybės ir tvarkymo reikalavimai nustatyti MĮ 4 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pagrindinė taisyklė – į rinką turi būti teikiamas šiame įstatyme bei kituose teisės aktuose nustatytus saugos, kokybės ir tvarkymo reikalavimus atitinkantis maistas. Tai, ar maistas yra saugus, nustatoma vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 178/2002 14 straipsnyje įtvirtintais kriterijais.

MĮ 11 straipsnyje įtvirtinta, kad valstybinę maisto kontrolę atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka maisto kontrolės institucija – VMVT (1 dalis), kuri ir tikrina, kad maistas, skirtas tiek vidaus rinkai, tiek eksportui, būtų saugus, tinkamai paženklintas, nepažeistų vartotojų interesų ir atitiktų šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimus. Kontrolė atliekama laikantis principo, kad maisto sauga žmonių sveikatai yra besąlyginis prioritetas (2 dalis);

13.3. atsižvelgus į pirmiau minėtų teisės aktų nuostatas, Ministerijos, VMVT, Departamento paaiškinimus, pažymėtina, kad tiriamu laikotarpiu:

1) nagrinėjant pareiškėjų skundus, teikiant informaciją, VMVT, Departamentas nesiaiškino, kokių tikslų siekė į Maisto tvarkymo subjektų sąrašą įtraukti ūkio subjektai (pažymos 7.10 punktas) – gaminti ir tiekti rinkai Arbatą, kaip vaistinį preparatą, ar Arbatą, kaip maisto produktą. Minėtos valstybės institucijos atsirašinėjo, bandydamos viena kitai paaiškinti joms priskirtas funkcijas, kompetenciją, tačiau iš esmės nesiėmė spręsti iškeltos problemos, aiškintis, ar prekybos centruose parduodamos Arbatos yra saugios sveikatai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, jeigu ūkio subjektai šiame tyrime minimas Arbatas gamino kaip vaistinį augalinį preparatą, kuriame yra kanapių lapų ir žiedynų, privaloma vadovautis FĮ ir NPMKĮ nuostatomis, o jeigu kaip maisto gaminį – MĮ nuostatomis.

Seimo kontrolieriaus nuomone, Arbatas gaminantys ūkio subjektai yra įtraukti į Maisto tvarkymo subjektų sąrašą, jie neturi licencijos gaminti vaistinius preparatus (nepateikta informacija), taigi, darytina išvada, kad ūkio subjektai gamino arbatas, be kitų, ir šiame tyrime minimas Arbatas, kaip maisto produktą. Kaip nustatyta, Arbatos tiriamuoju laikotarpiu buvo tiekiamos prekybos centrums, dėl ko gyventojams kilo klausimų dėl jų saugumo.

Atkreiptinas dėmesys į tai: jeigu Arbatos tiekiamos kaip maisto produktas į prekybos centrus, tai VMVT *pagal savo kompetenciją* turi atlikti šio maisto produkto saugos ir kokybės tikrinimą (pažymos 9.2 punktas);

Vadovaujantis Reglamento 14 straipsnio nuostatomis, nesaugus maistas, t. y., jeigu kenkia sveikatai, netinka žmonėms vartoti, į rinką netiekiamas. Maistas, vadovaujantis Reglamento nuostatomis, tai medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus nuris arba pagrįstai tikimasi, kad nuris; *tai ir gėrimas*, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant;

2) Ministerija informavo, kad kanapių lapų ir žiedynų arbatose gali būti randama THC. Nustatyta, kad tiriamuoju laikotarpiu nebuvo aiškinamasi (nepaimti mėginiai, nedaromi laboratoriniai tyrimai), ar ūkio subjektų rinkai (prekybos centrums) tiekiamose Arbatose (su kanapių žiedynais ir lapais) yra THC, koks kiekis. VMVT pateikė tik 2017–2019 metais vykdytos THC stebėsenos rezultatus, informavo, kad nėra gavusi informacijos iš institucijų, įgaliotų vykdyti narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolę pagal NPMKĮ, apie tirtus pluoštinių kanapių gaminius ir juose nustatytus psichotropinių ar narkotinių medžiagų kiekius.

Pažymėtina, kad PKĮ nurodyta THC kiekio riba taikoma pluoštinių kanapių auginimui, o ne jų produktams ir gaminiams. Pluoštinių kanapių auginimą prižiūri Valstybinė augalininkystės tarnyba (VAT), pluoštinių kanapių produktų (ne gaminių iš produktų) tiekėjai įtraukti į Pluoštinių

kanapių produktų tiekėjų sąrašą, kurį administruoja VAT. Paminėtina, kad tiekiami produktai, tai – žaliavinės ar mirkytos kanapės, šiaudeliai, sėjai neskirtos pluoštinių kanapių sėklos ir sėjai skirtos pluoštinių kanapių sėklos. Tai ne Arbatos (gaminys iš pluoštinių kanapių produktų), kuriose yra kanapių žiedynų ir lapų, tiekiamos į prekybos centrus parduoti.

Seimo kontrolieriaus nuomone, jeigu Arbatos (gėrimas) yra maistas, tai gaminių iš pluoštinių kanapių produktų, skirtų maistui, rinkos priežiūrą atliekanti VMVT atitinkamai pagal kompetenciją turi vykdyti tokio maisto produkto priežiūrą (kontrolę) saugumo klausimais, o nustačiusi pažeidimų imtis priemonių, kad galimai nesaugūs produktai (gaminiai) nebūtų tiekiami rinkai. Dėl THC nustatymo gaminiuose, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatomis, VMVT motyvuotai gali prašyti kito viešojo administravimo subjekto (VAT, NTAKD) pateikti dokumentus, informaciją ar nuomonę pagal kompetenciją, kurių reikia administraciniam sprendimui priimti, arba tarnybinės pagalbos (12 straipsnis), kreiptis į Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto laboratoriją. Pažymėtina ir tai, kad 2019 metais vykusiame tarpinstituciniame posėdyje buvo priimtas protokolinis sprendimas, kad „maisto produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių ar jų sudedamųjų dalių, klausimais konsultuoja VMVT“;

3) nagrinėjamoju laikotarpiu PKĮ (redakcija, galiojanti iki 2021-11-01) nuostatose buvo apibrėžta tik pluoštinės kanapės sąvoka (nebuvo pluoštinių kanapių produkto ir pluoštinių kanapių gaminių sąvokų, jų gamybos ir kt.), aiškiai nebuvo apibrėžtos valstybės institucijų, kontroliuojančių pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybą, tiekimą rinkai, vykdančių THC priežiūrą, funkcijos pagal kompetenciją.

Pažymėtina, kad PKĮ (nuo 2021-11-01 galiosianti redakcija nuostatose; pažymos 9.3 punktas) atsirado pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių sąvokos, nurodyta, kad gaminti ir tiekti rinkai galima tik iš šio įstatymo reglamentuojamų pluoštinių kanapių gautus ir pagamintus šio įstatymo reglamentuojamus pluoštinių kanapių produktus ir pluoštinių kanapių gaminius, o pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą vykdo Vyriausybės įgaliotos institucijos pagal kompetenciją. Vyriausybė turi patvirtinti įstatymų įgyvendinamuosius aktus, kuriuose būtų aiškiai nurodytos valstybės institucijų funkcijos, įgyvendinant PKĮ nuostatas.

Seimo kontrolieriaus nuomone, dėl nagrinėjamo laikotarpio galiojančių teisės aktų netobulumo valstybės institucijos galimai „susipainiojo“ savo kompetencijoje ir funkcijose:

13.4. abejonių kelia valstybės institucijų paaiškinimai ir veiksmai:

1) VMVT paaiškino, kad vykdo „maisto kontrolę, tačiau narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės funkcija VMVT nėra priskirta“; „buvo kreiptasi į NTAKD dėl iš pluoštinių kanapių gaunamų produktų tiekimo rinkai priežiūros vykdymo“.

Pažymėtina tai, kad tvarkyti maistą gali tik MĮ ir VMVT direktoriaus nustatyta tvarka registruoti maisto tvarkymo subjektai; rinkai tiekiami iš pluoštinių kanapių produktų pagaminti gaminiai; vadovaujantis MĮ, VMVT nuostatais, VMVT, o ne NTAKD, yra pavesta kontroliuoti vidaus rinkai (ir eksportui) skirto maisto atitikimą saugios, kokybės, ženklinimo, informacijos apie prekes teikimo bei kitiems privalomiems reikalavimams. Taigi, maisto subjektų kontrolę, maisto, be kito, ir Arbatų, pardavimų kontrolę ir priežiūrą turi vykdyti VMVT, prireikus bendradarbiaudama ir su kitomis valstybės institucijomis (pvz.: dėl THC Arbatose tyrimo atlikimo). Maistas (ir Arbatos) į rinką (prekybos centrus) turi patekti saugus (ir dėl THC kiekio), piliečiai turi gauti teisingą informaciją dėl maisto saugumo, kokybės ir kita, ir tai turi užtikrinti VMVT;

2) VMVT raštu kreipėsi į Departamentą „dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinuoto atsako galimybių maistu įvardijamų produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių lapų, žiedynų, kontrolės srityje“. Rašte VMVT paaiškino, kad: VMVT nėra pavesta THC naudojimo kontrolė, „nėra teisės aktais įgaliota vykdyti psichotropinių ir narkotinių medžiagų kontrolės maisto tvarkymo subjektuose“, pagal Reglamento 2 straipsnį, „į maisto sąvoką neįeina narkotinės ir psichotropinės medžiagos (THC)“.

Departamentas, remdamasis Pluoštinių kanapių auginimo priežiūros ir tiekimo rinkai kontrolės aprašo (toliau vadinama – Aprašas; patvirtintas Ministerijos 2013-12-19 įsakymu Nr. 3D-867) negaliojančiomis nuostatomis (pasikeitė 2018-02-08), pasiūlė VMVT kreiptis į Žemės ūkio ministeriją dėl minėto aprašo nuostatų išaiškinimo, paaiškino VMVT, VAT kompetenciją. Taigi, Seimo kontrolieriaus nuomone, šiuo pirmiau minimu atveju Departamentas *atsirašė* galimai neįsigilinęs nei į problemos esmę, nei į galiojančių teisės aktų nuostatas. Pažymėtina ir tai, kad Seimo kontrolieriui Departamentas pateikė paaiškinimus ir toliau vadovaudamasis negaliojančiomis nagrinėjamu laikotarpiu Aprašo nuostatomis.

Taigi, nagrinėjamu laikotarpiu tarpinstitucinis bendradarbiavimas neįvyko – VMVT galimai pamiršo, kad jai pavesta teikti konsultacijas maisto produktų, kurių sudėtyje yra pluoštinių kanapių ar jų sudedamųjų dalių, klausimais, kontroliuoti maisto produktų saugą, Departamentas susipainiojo teisės aktų nuostatose, o problema išliko.

Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių.

Pažymėtina tik tai, kad visos institucijos, teikusios Seimo kontrolieriui paaiškinimus, vieningai sutarė, jog PKĮ nuostatos turi būti tobulinamos, pateikė informaciją dėl pasiūlytų PKĮ pakeitimų.

14. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata. Pagal Sveikatos sistemos įstatymą, Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę gauti sveikatai saugias vartojimui skirtas žaliavas, gaminius, prekes.

PKĮ nauja redakcija įsigalios nuo 2021-11-01. Šio įstatymo naujoje redakcijoje (4 straipsnis) nurodoma, kad pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą vykdo Vyriausybės įgaliotos institucijos pagal kompetenciją. Vadovaujantis Vyriausybės įstatymu, Vyriausybė vykdo įstatymus ir Seimo nutarimus dėl įstatymų įgyvendinimo. Taigi, Vyriausybė privalo priimti PKĮ įgyvendinamuosius aktus, kuriuose ***būtų aiškiai apibrėžta*** valstybės institucijų kompetencija, funkcijos, vykdančios pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą ir kontrolę.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinio teisinės valstybės principo negalima aiškinti kaip įtvirtinto tik Konstitucijos preambulėje; neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai yra ***teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas*** ir ***teisinis saugumas***; konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų.

Teisėkūros principais vadinami tam tikri imperatyvūs reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas, teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais: ***pagarbos asmens teisėms ir laisvėms*** – reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; ***efektyvumo*** – reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės

akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; **aiškumo** – reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime konstatuota: „Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti **aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios.**“

Taigi, tik turint aiškiai, suprantamai apibrėžtą priežiūros ir kontrolės tvarką, suformuluotas valstybės institucijų funkcijas, kompetenciją, bus išvengta ginčų, biurokратиško atsirašinėjimo, tuo bus pateisinti piliečių teisėti lūkesčiai, kad valdžia tarnauja žmonėms. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad teisės aktuose apibrėžta valstybės institucijų kompetencija suteikia joms teisę, o atitinkamais atvejais – pareigą veikti nustatytu būdu / imtis priemonių problemoms spręsti.

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Pažymėtina, kad VAĮ sudaro prielaidas įgyvendinti šią Konstitucijos nuostatą; nustato viešojo administravimo principus, garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje.

Pagal VAĮ nuostatas, viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitų šioje įstatymo normoje išvardytų principų. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų bei **gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.** „Geras administravimas, įtvirtintas kaip asmenų subjektinė teisė, viešojo administravimo subjektus ne tik įpareigoja paisyti teisinių reikalavimų, bet taip pat suteikia asmenims šios teisės įgyvendinamumo garantiją jų santykiuose su administraciniais organais.“

15. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad nagrinėjamu laikotarpiu:

15.1. buvo netinkamai vykdoma Arbatų, tiekiamų ir parduodamų prekybos tinkluose, kaip maisto produkto, saugumo kontrolė;

15.2. valstybės institucijos (VMVT, Departamentas) biurokратиškai atsirašinėjo, tarpusavyje aiškinosi funkcijas, kompetenciją, teisės aktų nuostatas, bet problemos nesprenė, piliečiams teikė klaidingą informaciją dėl Arbatų saugumo priežiūros ir kontrolės, valstybės institucijų kompetencijos. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio nuostatomis, biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas

klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai;

15.3. nustatyta, kad: PKĮ nauja redakcija įsigalios nuo 2021-11-01; Vyriausybė turi priimti įstatymų įgyvendinamuosius aktus, aiškiai numatysiančius valstybės institucijų, vykdančių pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą, kompetenciją ir funkcijas, todėl rekomendacija teiktina Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkei.

Pažymėtina tai, kad šio tyrimo metu problemą (dėl teisės aktų netobulumo, neaiškios valstybės institucijų, sprendžiant pluoštinių kanapių produktų ir jų gaminių patekimo į rinką, jų saugumo gyventojų sveikatai klausimus, kompetencijos) imta spręsti: buvo priimti PKĮ pakeitimai, Vyriausybė turi priimti poįstatyminius (įgyvendinamuosius) teisės aktus, t. y. problema toliau turi būti sprendžiama kitoje institucijoje. Dėl šios priežasties Seimo kontrolieriaus savo iniciatyva pradėtas tyrimas nutrauktinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia

savo iniciatyva pradėtą tyrimą dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7, 8 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius *pateikia pažymą Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkei ir siūlo*, siekiant ateityje išvengti šiuo tyrimu nustatytų konfliktinių situacijų (kai valstybės institucijos, vietoje problemos sprendimo, aiškinasi tarpusavyje funkcijas ir kompetenciją, interpretuoja teisės aktų nuostatas) bei laikantis gero administravimo, atsakingo valdymo principų, imtis priemonių priimti tinkamus (aiškius, suprantamus) teisės aktus, reglamentuojančius valstybės institucijų, turinčių vykdyti pluoštinių kanapių produktų, pluoštinių kanapių gaminių (pvz., arbatų) gamybos, jų tiekimo rinkai ir THC kiekio juose bei pluoštinių kanapių tarpiniuose produktuose priežiūrą ir kontrolę, funkcijas bei kompetenciją.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierius